

Наче з темряви, як гра тіней та світла, ніби чорно-біле кіно, постають уламки з минулого:

1946 рік.

Зима.

Холодна й жахлива післявоєнна зима, це – понура пора.

Міст звисає поміж небом і землею над скрижанілим Німаном, яким вітер, немов по шосе, несе сніжний порошок, де-не-де чорніє лід, мутно-білий, як мармур. Морозно. Вище двадцяти градусів за Цельсієм.

Безліч металевих конструкцій, вони перетинаються навхрест, як заплутане плетіння, між їхніми нитками гуляє оскаженілий вітер. Міст металевий і міцний, він реве й виспіває пісню буревіїв.

Разом із вітром також чути чудернацький східний спів солдата.

Через металеві опори мосту видніють рухливі незрозумілі чорні крапки.

Конструкції мосту обліплені плакатами, оголошеннями, газетами, які проголошують перемогу, закликають не жаліти, вбивати, попереджають про необхідність отримати дозволи від військового командування.

Край одного плаката відірвався, він тріпоче на вітрі. Сумний спів наростає.

На мосту два солдати-охоронці: той, що співає, – азіат, інший – росіянин. Росіянин запалює самокрутку, але вітер гасить сірник, росіянин злиться. Пісня вузькоокого його дратує теж.

Темні крапки, що рухаються на іншому березі, вже ближче – це німецькі діти, вони намагаються по кризі перейти Німан. Їх, може, із семеро...

Москаль не витримує:

– Б...дь, заткнись ти, чурка!

Азіат посміхається, ненадовго замовкає, тихо каже – чурка, чурка, сам ти чурка.

Свистить вітер, а батьківщина достобіса далеко, самокрутка розривається, сірник ламається в задубілих руках.

Азіат сміється:

– Гей, Іване...

– Я не Іван, я Євгеній, Женя я.

– Дивись, Іване, німчик бігти...

Німецькі дітлахи біжать по кризі, мов куріпки, пара дрібніших трохи відстає.

Російський солдат кричить: «Стій, назад, стій, слухати мою команду! Стояти, фашистські свині», але міст високий, вітер затуляє горлання солдата, діти біжать далі, вони бачать людину, яка, розмахуючи руками, волає на мості, але не розуміють її мови.

– Гей, Іване...

– Я не Іван, чурка ти...

– Вони на тебе піську класти, Іване...

– Уб'ю тебе...

– Та заспокойся, телепню...

Москаль бере гранату, зриває чеку і жбурляє в гурт дітей. Обидва солдати, намагаючись заховатися від випадкових осколків, присідають і лунає потужний вибух.

Розсіюється курява:

в ополонці, що утворилася після вибуху, борсається, намагається вилізти дитина, холодно, з води парує. Інші дітлахи біжать назад, пробують утекти від смерті.

Після вибуху стоїть спокій, у цілковитій тиші чути незвичний звук, що нагадує передсмертний голос тварини, – високий і нескінчений: дитина сильно поранена, розмахуючи і копаючи лід ногами, вона дивно крутиться на спині. Це вона так волає. Поранений крутиться, із під нього сочиться кров, вона зафарбовує все більш і більш широку площу снігу і криги: кольорова пляма в чорно-білому світі.

Поміж пораненим та іншою дитиною, що борсається в ополонці, стоїть до смерті переляканий малий на вигляд років шести. Він – мов скаменілий, ноги його не слухаються, його наскрізь пронизує вереск пораненого. В очах – жах.

Пізніше ми впізнаємо цю дитину – це малий Гансель.

Азіат підводить рушницю, прицілюється і стріляє. Волання ущухають, і поранений більше не рухається. Від пострілу Гансель немов прокидається зі сну, він щось кричить і пускається навтьоки, але біжить він не до берега, а бозна-куди по кризі ріки. Навздогін лунає ще пару пострілів, однак Гансель біжить далі.

Не влучивши у втікача, азіат хитає головою.

В ополонці щосили борсається дитина.

Москаль плюється й дивиться на хлопчика, який там, унизу, здається зовсім маленьким і вже ледве звивається у річці.

Голова дитини занурюється, ще рука тримається за кригу, а потім і вона зникає у каші льоду й води.

Нарешті російському солдату вдається запалити самокрутку.

Свистить вітер.

Знову лунає сумний відлюдкуватий спів.

Наближається ніч. Узимку вона приходиться так швидко. Еві здається, що протягом уже декількох місяців триває лише ніч. А також зима. Нескінченна зима та безконечні снігові завірюхи, мороз, сутінки, студінь, вітер і невпинний голод. Холод проникає через її одягу до самого серця, до костей, до мозку. Еві знов паморочиться в голові – це дається ознаки голоднеча, вона давно вже нічого не їла. Якщо і знаходить якийсь кусень – намагається все віддати дітям. Навколишній світ хитається, на мить очі заливає чорнота. Утім, її приятелька Марта, яка ніколи не здається, встигає схопити її за лікоть – тримайся, каже – тримайся, Ево, пам'ятай про дітей. Еві зайве нагадувати, тільки про дітей вона й думає – про Моніку, Ренате, про розбалуваного Гельмута, що такий лагідний, але слабкий і хворобливий, зовсім інакший, чим Гейнц. Де зараз мій Гейнц, мій хлопчик? Він поїхав на потязі до Литви, і його немає вже майже тиждень. Чи він ще живий, чи здоровий, що він їсть, чи має куди голову притулити?

Люди стоять нерухомо, вони шуляться від вітру та холоду, тиснуться ближче один до одного, мов вівці, – темні силуети з вечірньої синяви, що згущується в притисках згасаючого дня. Ева спирається на Марту, вона втішається, що є хтось поруч сильніший та міцніший, бо Марта завжди знайде вихід з усякої ситуації. Ева згадує, що ніколи не бачила, як подруга плаче. Навіть зараз, коли всі дні – один величезний незмірний чорний день утрат, одна розлога могильна яма. Ні, Марта ніколи не плакала, вона має віру в життя, і зараз вона її опора та затишок для боязливої Еви, яку так легко налякати. Ах, Марто, Марто, як добре, що ти поруч, так чудово, що ти знаходишся поруч, я не можу тобі це сказати, це неможливо висловити словами. Якби не залишилося й Марти, то світ загубив би будь-які координа-